

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-подільський національний університет імені Івана Огієнка
Природничо-економічний факультет
Кафедра туризму та готельно-ресторанної справи

ДИПЛОМНА РОБОТА

на тему:

«ОЦІНЮВАННЯ ТА ПРОГНОЗУВАННЯ РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ В ЗАХІДНИХ ОБЛАСТЯХ УКРАЇНИ»

Здобувача 4 курсу
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти,
Т1-В19 групи
спеціальності: 242 Туризм
за освітньо-професійною програмою «Туризм»
денної форми навчання
Аріани РУСНАК

Керівник: кандидат географічних наук, старший
викладач кафедри туризму та готельно-
ресторанної справи
Інна КОВТУНИК

Рецензент: кандидат економічних наук, доцент
кафедри туризму та готельно-ресторанної справи,
доцент
Тетяна МАРУСЕЙ

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ТУРИСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ЗАХІДНИХ ОБЛАСТЯХ УКРАЇНИ	7
1.1. Історія розвитку туризму в Західному регіоні України	7
1.2. Загальні засади районування	16
1.2. Структура Західного регіону України.....	20
РОЗДІЛ 2. ХАРАКТЕРИСТИКА ІНФРАСТРУКТУРИ ЗАХІДНОГО РЕГІОНУ	28
2.1. Природно-географічні туристичні ресурси Західного регіону	28
2.2. Історично-культурні ресурси Західного регіону	35
2.3. Інфраструктурні туристичні ресурси Західного регіону.....	41
РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ В ЗАХІДНИХ ОБЛАСТЯХ УКРАЇНИ	46
3.1. Динаміка та стан туристичних потоків в західній Україні	46
3.2. Аналіз основних чинників розвитку та прогнозування розвитку туризму.....	50
3.3. Шляхи збільшення туристичних потоків туризму в Україні.....	54
ВИСНОВКИ	58
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	60
ДОДАТКИ	65

ВСТУП

Актуальність теми дипломної роботи. В нашій країні, під час війни та нестабільних політичної та економічної ситуацій, є потреба поглибленого дослідження питань оцінювання та прогнозування туризму в західних областях України. Оскільки на частину туризму припадає практично 10% валового світового національного продукту, 12% усіх зборів податків та 16% загальних світових інвестицій. Туризм в західній Україні забезпечує формування не більше як 0,5% валового внутрішнього продукту, в розвинених країнах цей показник сягає 4-5% [32].

Розвиток туристичної галузі сьогодні є надзвичайно актуальним, так як туризм є вагомим чинником виходу економіку України з кризи, динамічного та стабільного надходжень до бюджету, позитивного впливу на різні сфери у багатьох галузях, підвищення зайнятості людей та розвиток ринкових відносин.

Туризм в Україні знаходиться на початковій траєкторії руху, визначається значними темпами зростання туристичних потоків та позитивними структурними перетвореннями.

Але внутрішній туризм в Україні за своєю спрямованістю, активністю та темпами розвитку поступається міжнародному туризму, що в певній мірі пов'язаний з різноманітним та великим туризмом в Україні. Дана ситуація з'явилась як все ж слабкою вивченістю території Батьківщини у сегменті її туристичних можливостей. Парадоксально меншою популярністю туристичного продукту в Україні користується іноземні громадяни, але це помітно і серед населення України.

Незважаючи на постійні публікації про туристичні маршрути та ресурси України, потрібно актуалізувати необхідність постійного глибокого та обґрунтованого дослідження туристичних надбань України, також їх можливостей використання на сьогодні та на майбутнє.

Науковим дослідженням в зазначених питаннях були присвячені праці багатьох вчених з України: економістів та географів, серед яких варто виділити

Бейдика О.О., який досить ґрунтовно розкласифікував рекреаційні ресурси України та запропонував методики їх оцінювання та картографічної візуалізації їх розповсюдження.

Мацолу В.І., який на прикладі окремого регіону Закарпаття, а в подальшому на прикладі України розглянув і зробив класифікацію рекреаційних ресурси та розвиток рекреаційного господарства. Молнара О.С., що запропонував модель бальної оцінки туристичних ресурсів регіону Закарпаття, колектив авторів під керівництвом Кузика С.П., які запропонували науково-методичні рекомендації щодо оцінки рекреаційних ресурсів місцевого рівня, особливо туристичних антропогенного походження, за умов трансформації рекреаційного господарства.

Потрібно формувати весь перелік умов для розвитку туризму в західних областях, так як він пов'язаний із масштабними потоками прямих інвестицій в економіку країни. Окрім цього, завдяки збільшенню фінансування даної галузі та розвитку іноземного туризму в Україні швидше та краще розвивається транспортна інфраструктура, що веде за собою розвиток та економічне зростання не тільки туристичної галузі. Методологічні аспекти взаємозв'язку між чинниками, що впливають на розвиток прогнозування та оцінювання туризму, знайшли своє відображення в науковій літературі М.Жукова, Л.Дядечко, С.Цьохла, І.Білецька, В.Кифяка.

Л. Дядечко займалась дослідженням питання державного регулювання та прогнозування пріоритетних напрямків туризму в Україні. Перелічила як негативні, так і позитивні фактори, що зв'язані з законодавчо-правовою, політичною та соціально-економічною ситуацією в світі та країні. А М.Жукова пропонує весь арсенал факторів, що впливають на оцінювання туризму поділити на дві групи: 1) фактори, що допомагають розвивати туризм, активно залучати туристичні організації у свою діяльність; 2) фактори, що діють незалежно від діяльності туризму.

Посеред українських вчених, які досліджують дане питання, можна перелічити наступних: Білецька І.М, Бейдик О.О., Донцова В.В., Любіцева

О.О., Кифяк В.Ф., Сокол Т.Г., Мальська М.П., Цьохла С.Ю., Худо В.В., Чорненька Н.В. та решта.

Саме за таких факторів оцінювання та прогнозування туристичних потоків та забезпечення якісного обслуговування, потрібно приділити особливу увагу практикам та науковцям туристичної сфери. А після перемоги України, ці проблеми посиляться, так як потрібно буде відновлювати туристичну сферу.

Об'єкт дослідження дипломної роботи – туризм в західних областях України.

Предметом дослідження дипломної роботи є закономірності оцінювання та прогнозування в сфері розвитку туризму.

Мета дипломної роботи – дослідження оцінювання та прогнозування туризму.

Згідно мети дипломної роботи буди поставлені наступні завдання:

- визначити етапи розвитку туризму в західних областях України;
- дослідити історію розвитку туризму в західних областях України;
- визначити регіони західної України;
- проаналізувати природно-туристичні та історико-культурні ресурси західної України;
- визначити природно-рекреаційний потенціал західних областей України;
- дослідити динаміку та стан туристичних потоків в західній частині країни;
- проаналізувати основні проблеми сфери туризму на території західної частину України;
- розглянути шляхи вдосконалення управління туристичною сферою;
- розробити пропозиції щодо збільшення обсягів в'їзних потоків іноземних туристів;
- зробити відповідні висновки.

Структура дипломної роботи відповідає меті і завданням дослідження. Вона складається зі вступу, трьох розділів, поділених на підрозділи, висновків,

списку використаних джерел та додатків. Обсяг основного тексту роботи становить 50 сторінок. Повний обсяг роботи – 69 сторінок. Список використаних джерел налічує 48 позицій.

ВИСНОВКИ

Проаналізувавши стан та розвиток туризму в західних областях України можна зробити наступні висновки:

1. Західний регіон здавна має надзвичайно-великий туристичний потенціал та займає лідерські позиції по кількості туристів. Наразі найбільше зосередження рекреаційно-туристичного потенціалу, спостерігається на територіях областей Західної України (Закарпатська, Львівська, Івано-Франківська, Чернівецька, Тернопільська, Хмельницька і Вінницька). Від загальнодержавного показника питома частка Західного регіону в сумарному природно-ресурсного потенціалу України становить 22,8 %, 23% з яких припадають на ресурси санаторно-курортного лікування та 77% на ресурси туризму і відпочинку.
2. Західний регіон України володіє багатими природно-кліматичними, культурно-історичними та національно-етнографічними ресурсами, які створюють передумови для розвитку багатьох видів туризму, що дає можливість для процвітання будь-якої туристичної галузі та економіки країни вцілому. Зокрема, на території України знаходиться майже 170 тисяч пам'яток, 65 історико-культурних заповідників, 8 культурних об'єктів Світової спадщини ЮНЕСКО (більша частка яких знаходиться на західній частині України).
3. Проаналізувавши туристичні потоки західних областей України за 2019-2022 роки, можна сказати, що якби не пандемія коронавірусу та війна на території нашої країни, що привело до занепаду туризму, Україна мала б всі шанси вийти на світовий рівень туризму та вдосконалити всі свої недоліки.
4. Туристична галузь в західній Україні має значний потенціал – чудове географічне положення в центрі Європи, але для успішного ведення туристичного бізнесу першочергово потрібно налагодити

інфраструктуру. Місцевим органам необхідно направляти вектор своєї діяльності на пошук інвесторів та реставрувати готельні, курортні підприємства, санаторні, які б відповідали міжнародним стандартам.

5. Основні проблеми розвитку індустрії туризму:

- економічна і політична ситуація у країні: анексія Кримського півострову, та війна в Україні;
- неефективна державна політика у сфері туризму, недостатнє фінансування галузі,
- невпізнаність України як перспективного туристичного напрямку на міжнародному ринку туристичних послуг, низька кількість реклами українських туристичних центрів за кордоном, обмеженість асортименту туристичних послуг;
- перспективний туризм незапланований розвиток та фінансування району, відсутність новітніх проектів у сфері туризму ;
- Нерозвинена інфраструктура (відсталі дороги, вокзали, транспортні засоби, засоби розміщення туристів, матеріально-технічна база) ;
- Низька якість фахівців у сфері туризму та низький рівень послуг, який не відповідає європейським стандартам ;
- українські музеї мають велику колекцію історико-культурних та археологічних пам'яток, але самі музеї не дуже конкурентоспроможні на міжнародному ринку;
- відсталість матеріально-технічної бази;
- недостатнє державне фінансування;

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. International Tourist Arrivals. International Tourist Receipts: UNWTO Tourism Highlights. Madrid, 2018 URL: <https://www.eunwto.org/doi/pdf/10.18111/9789284419876>
2. Автомобільні шляхи України. [Електронний ресурс].URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki>
3. Архітектурна спадщина України. За ред. д-ра мистецтвознавства В.І. Тимофієнка. Національні особливості архітектури народу України. Київ, 2015. Вип. 2. 276 с.
4. Бабов К.Д. Курорти України державного та місцевого значення. К.Д. Бабов, О.М. Нікіпєлова. Одеса: Пальміра, 2019. 12-26 с.
5. Бакурова Г.В. Оцінка рекреаційної привабливості регіону. Г.В. Бакурова, Д.В. Очеретін. Збірник наукових праць. Вип. 183 у 3-х томах. Т. III. Дніпропетровський ДНУ, 2021. 617-622 с.
6. Бейдик О.О. Рекреаційно-туристичні ресурси України: Методологія та методика аналізу, термінологія, районування. О.О. Бейдик. К.: ВЦ КНУ, 2021. 396 с.
7. Бунтова Н. В. Потенціал України на міжнародному ринку туристичних послуг. Н. В. Бунтова. Науковий вісник Херсонського державного університету. 2016. № 17. 21–24. 5 с.
8. Бутко М.П. Розвиток мережі шляхів автомобільного сполучення та її роль у зміцненні туристичного потенціалу України / М.П. Бутко, І.О. Аншугіна. Регіональна економіка. 2014. №2. 23
9. Василь Петранівський, Михайло Рутинський. Історія української географії. Всеукраїнський науково-теоретичний часопис. Тернопіль: Підручники і посібники, 2005. Випуск 2 (12). С.48-54.
10. Гайдук А.Б. Формування туристичної ринкової інфраструктури як фактор підвищення ефективності функціонування ринку туристичних послуг. А.Б. Гайдук. Регіональна економіка. 2019. №2. 172-177 с.

11. Головне управління статистики в Тернопільській області URL: <http://te.ukrstat.gov.ua>
12. Генеза ринкової економіки: Терміни, поняття, персоналії . За наук. Ред.. Г.І. Башнянина і В.С. Іфтемічука. 2-ге вид., випр. і доповн. Львів: «Магнолія 2006», 2017. 688 с.
13. Державна служба статистики України URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>
14. Дроздов А.В. Екотуризм: визначення, принципи, ознаки, форми. Актуальні проблеми туризму. Перспективи розвитку сфери туризму : науково-практична конференція. Київ, 2017. 122-129 с.
15. Жук М.В. Експортний потенціал регіону: теорія, методологія, практика. М.В. Жук. Чернівці: Рута, 2012. 199 с.
16. Закон України «Про туризм» від 05.09.95 р. Відомості Верховної Ради. 1995. №31. (зі змінами, внесеними законом №2608-VI (2608-1) від 19.10.2010 р.). 241 – 254 с.
17. Зорін І.В., Квартальнов В.А. Енциклопедія туризму. Харків: Фінанси і статистика, 2013. 384 с.
18. Іванова Л.О. Оцінка маркетингових можливостей підприємств готельного господарства в окремих регіонах України. Л.О. Іванова. Соціально-економічні дослідження в перехідний період. Щорічний збірник наукових праць. Вип. XIV. Львів: Інститут регіональних досліджень НАН України, 2013. 230-242 с.
19. Карачина Н. Розвиток міжнародного туризму в Україні у контексті світової інтеграції. Н. Карачина, О. Савіцька. Молодий вчений. 2017. № 5 (08). 109–113 с.
20. Квартальнов В.А. Туризм: Підручник. В.А. Квартальнов. М.: Фінанси і статистика, 2019. 320 с.
21. Клейман А.А., Евреїнов О.Б. Інфраструктура туризму: стратегія розвитку: монографія. під редакцією проф. А.А. Клеймана. СПб.: Д.А.Р.К., 2018. 384 с.

22. Корнева Д.А. Особливості розвитку туристичної інфраструктури в Україні. Д.А. Корнева. Вісник. 2021. №15. 174-180 с.
23. Кот С. І. Стан, проблеми та перспективи охорони культурної спадщини в Україні». 18 квітня 2018 р. Київ. 2018.
24. Кравців В.С. Науково-методичні засади реформування рекреаційної сфери. В.С. Кравців, Л.С. Гринів, М.В. Копач, С.П. Кузик. Львів: Інститут регіональних досліджень НАН України, 2019. 78 с.
25. Кривега К.В. Туристична інфраструктура: поняття та складові. К.В. Кривега. Гуманітарний вісник. ЗДІА.2015. Випуск 21.118-124 с.
26. Любіцева О. О. Туристичні ресурси України: Навч. посіб. О. О. Любіцева, Є. В. Панкова, В. І. Стафійчук. Київ: Альтерпрес, 2017. 369 с .
27. Мацикур Г.В. Туристичне краєзнавство. Г.В. Мацикур. Тернопіль: Технічний коледж ТНТУ ім. І. Пулюя Тернопіль. 2014.
28. Мацола В. І. Рекреаційно-туристичний комплекс України: навч. посіб. для студентів вузів. Мацола В. І. Львів , 2014. 259 с.
29. Міністерство закордонних справ України. URL: <https://mfa.gov.ua/ua/about-ukraine/international-organizations>
30. Міністерство культури України офіційний сайт. URL: http://mincult.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=245358162&cat_id=244993460
31. Музиченко-Козловська Оксана Володимирівна. Економічне оцінювання та регулювання туристичної привабливості території: Автореф. дис. канд. екон. наук: 08.02.03. О.В. Музиченко-Козловська; Національний ун-т «Львівська політехніка». Л., 2017. 21с.
32. Назаренко, О. В. Перспективи розвитку в'їзного туризму в Україні з використанням інструментів digital-маркетингу. Вісник соціально-економічних досліджень : зб. наук. праць. Одеса : Одеський національний економічний університет. 2020. № 3-4 (74-75), 205–219 с.

33. Наказ Державної туристичної адміністрації України та Державного комітету статистики України від 12.11.2003 р. №142/394 URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1128-03>.
34. Новицька С. Р. Біотичні рекреаційні ресурси Тернопільської області. Новицька С. Р. Наукові записки ТНПУ імені Володимира Гнатюка. Тернопіль: Вид-во ТНПУ, 2018. № 1. 225-232 с.
35. Оксенюк К. І. Економічний зміст стратегічного потенціалу регіону [Електронний ресурс]. К. І. Оксенюк. URL: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/en_re/2008_5_3/zbirnuk_RE_3_41.pdf.
36. Омуш М.О. Стратегія диверсифікованого розвитку туристського комплексу в регіональній економіці: автореф. дис. на здобуття ступеня канд. екон. наук: спец. 08.10.03; 08.10.01. М.О. Омуш. Харківська державна академія міського господарства. Харків, 2003. 19 с.
37. Орлова М.Л. Функціональні складові інфраструктури туризму України [Електронний ресурс]. Серія Економіка. Випуск 2 (50). 122 М.Л. Орлова. Геополітика і екогеодинаміка регіонів. 2014. Режим доступу: <http://geopolitika.crimea.edu/arhiv/2014/tom10-v-2/0125orlova.pdf>
38. Офіційний сайт Всесвітньої туристичної організації (UNWTO World Tourism Organization) URL: <http://www.world-tourism.org>.
39. Оцінка туристично-рекреаційного потенціалу регіону: монографія. за заг. ред. В.Г. Герасименко. Одеса : ОНЕУ, 2016. 262 с
40. Павлов В.І. Рекреаційний комплекс Волині: теорія, практика, перспективи / В.І. Павлов, Л.М. Черчик. - Луцьк: Надстир'я, 2019. 122 с.
41. Попович С.І. Туристично-екскурсійні ресурси України: вступ до проблеми. С.І. Попович. Збірник «Туристичні ресурси України». К.: Тип. ФІГУ, 2016. 352 с.
42. Про музеї та музейну справу сайт «Верховна Рада України». URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/249/95-%D0%B2%D1%80>

43. Руденко В.П. Географія природно-ресурсного потенціалу України: [підручник]. В.П. Руденко. Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2010. 552 с.
44. Святохо Н.В. Концептуальні основи дослідження туристичного потенціалу регіону. Економіка і управління. 2017. №2.30-36 с., с. 32
45. Смірнов І.Г. Логістичне оцінювання рекреаційно-туристичних об'єктів та ресурсів (в контексті логістичної моделі сталого розвитку туризму). Велика Волинь: наук. зб. Вип. 42. Житомир: М. Косенко, 2013. 239-246 с.
46. Список об'єктів Світової спадщини ЮНЕСКО в Україні URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Список_об'єктів_Світової_спадщини_ЮНЕСКО
47. Урядовий портал «Стратегія розвитку туризму та курортів на період до 2026 року» 16 березня 2017 року URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/249826501>
48. Школа І.М. Менеджмент туристичної індустрії: навчальний посібник. За ред. проф. І.М. Школи. Чернівці: ЧТЕІКНТЕУ, 2018. 662 с.